

Bram Bruin - een vergeten leerling van Jan Zwart

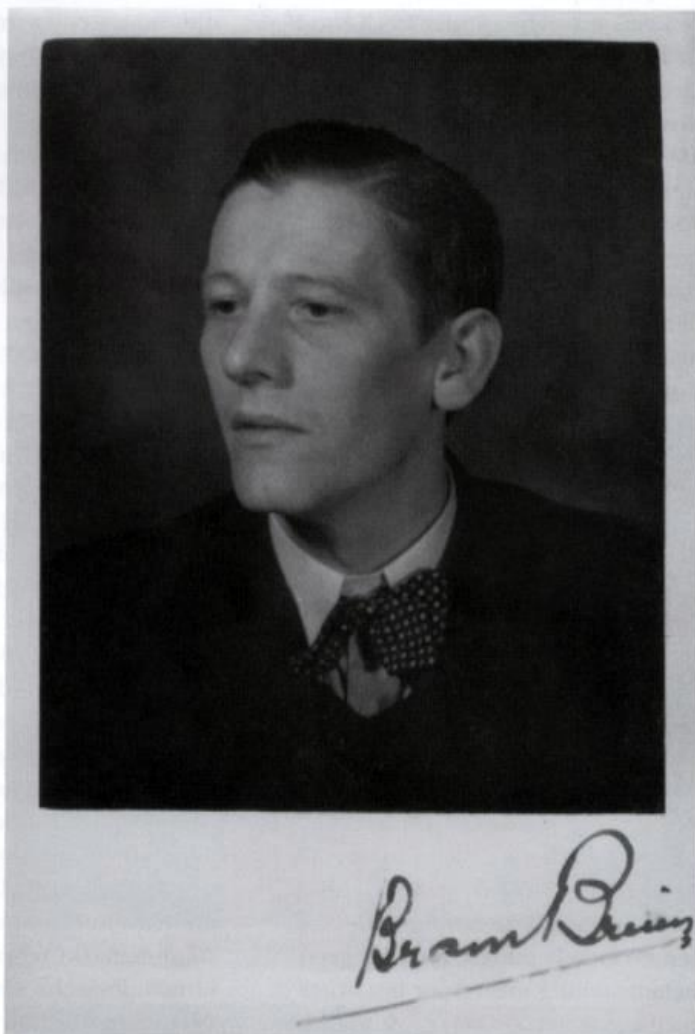
In het afgelopen jaar 2012 is onder meer uitgebreid aandacht besteed aan de honderdste geboortedag van de organisten Feike Asma (1912-1984) en Piet van Egmond (1912-1982). Een leeftijdgenoot voor wie ook aandacht gevraagd mag worden, is hun enigszins op de achtergrond geraakte jaargenoot: de Alkmaarse organist Bram Bruin (1912-1968). Sommigen zullen zijn naam nog wel kennen van een lesbundel of door gebruik van zijn muziek in en rond de erediensten. Evenals zijn vriend Feike Asma was Bram Bruin leerling van Jan Zwart (1877-1937).

BIOGRAFIE

Abraham Johan (Bram) Bruin werd in Alkmaar geboren op 7 januari 1912, als oudste zoon van Wouter Bruin en Maria Kuiper, wier gezin uiteindelijk uit negen kinderen (5 jongens, 4 meisjes) zou bestaan. Hij stierf in Alkmaar op 26 juni 1968 aan longkanker, slechts 56 jaar oud.

Bram Bruin heeft een moeilijke jeugd gehad. Hij was 16 jaar toen zijn moeder bij de geboorte van het negende kind overleed (1 juni 1928); dit kind, een jongetje (Jan) stierf twee maanden later. Zijn vader, een handelaar in etenswaren voor schepen, hertrouwde in 1929 met Catharina Zegegarda Guldemond, een jonge vrouw die slechts 12 jaar ouder was dan Bram. Uit dat huwelijk zijn nog twee kinderen geboren, een dochter en een zoon. Bram hield het niet uit en ontvluchtte het ouderlijk huis. Via zijn vriend Feike Asma vond hij onderdak bij de familie Booy (Cornelis en Elisabeth Booy-Blom) in Sint Pancras. Bram was geestelijk ingestort en vond in het orgelspel een welkome uitlaatklep. Hij nam orgellessen bij Jan Zwart, die vanaf de jaren twintig jaarlijks in Alkmaar concerteerde. Hier ging een muzikale wereld voor hem open. Hij registreerde bij vele concerten van Zwart in de Grote Kerk.

Bram Bruin trouwde op 23 november 1942 met de dochter van Cornelis en

Elisabeth Booy: Jannetje (Jannie) (1918-1974), jongere zus van Cor Booy (bekend van de Orgelzaal). Uit dit huwelijk werden zes kinderen geboren, drie jongens en drie meisjes.

PASSIE VOOR MUZIEK

Bram wilde gaan leven van muziek: lesgeven en concerten. Zijn vader dwong hem echter een technische opleiding te volgen. Na zijn opleiding kreeg Bram werk als grafisch tekenaar bij de Cultuurtechnische Dienst, die aanvankelijk aan het Kenaupark in Haarlem was gevestigd maar later verhuisde naar een pand aan de Gedempte Nieuwesloot in zijn woon-

JAN ZWART (ALKMAAR)

FOTO'S UIT COLLECTIE

HANS BRUIN, TENZIJ ANDERS
VERMELD

Bram Bruin aan de piano, met zijn vrouw Jannie Bruin-Booy.

plaats Alkmaar. Bram Bruin heeft zeer veel Noord-Hollandse verkavelingen ingetekend.

De muziek bleef echter zijn grote passie. Buiten zijn orgelstudie bij Jan Zwart heeft Bram Bruin zich op muzikaal gebied vooral zelf ontwikkeld. Hij bouwde een uitgebreide lespraktijk op. In die tijd was het de gewoonte dat de muziekdocent bij de leerlingen thuis les gaf, aan de piano of het harmonium. Bruin gaf les in de hele kop van Noord-Holland en alles ging per fiets. Een van zijn bekendste leerlingen is de organist Jaap Kroonenburg. Deze nam later les bij Feike Asma, was jarenlang diens assistent in de Grote Kerk in Maassluis en sinds Asma's overlijden in 1984 zijn opvolger op het beroemde Garrels-orgel, dat door Jan Zwart een "deftig orgel" werd genoemd.¹

ORGANIST

Vanaf 1938 tot aan zijn ziekbed in 1967 was Bram Bruin organist van de Doopsgezinde Gemeente aan de Koningsweg in Alkmaar. In hun blad *Onze Vermaning* van januari 1939 werd gemeld:

"In de vacature van organist in onze gemeente werd in december 1938 voorzien door de benoeming van den heer Bram Bruin, leerling van wijlen Jan Zwart, den bekenden Nederlandsen kerk-organist. Wij hopen zeer, dat de

heer Bruin in zijn mooie arbeid bij onze eredienst veel voldoening zal mogen vinden en dat de gemeente zijn spel zal waarderen."

Hij bespeelde hier het in 1866 gebouwde orgel van de Amsterdamse orgelmakers Pieter Flaes & Diederich Brünjes. Dit 8-voetsinstrument bouwden zij achter het 4-voetsfront van een kabinetorgel dat in 1819 door Johannes Christoffel Deytenbach voor deze kerk gemaakt was.²

Zoon Hans nam tijdens zijn vaders ziekbed het begeleiden van de diensten waar. Na Brams overlijden bleef Hans de diensten begeleiden tot mei 2009, toen hij 65 jaar werd. Daarmee is er vanaf 1938 tot en met 31 mei 2009 in totaal 71½ jaar orgelspel door de familie Bruin in de Doopsgezinde Gemeente Alkmaar verzorgd. Naast zijn organistenfunctie in de Doopsgezinde Gemeente was Bram Bruin organist "in wisselende dienst" bij de Gereformeerde Verlosserskerk aan de Oudegracht, waar sinds 1934 een nieuw orgel stond van de Alkmaarse orgelmaker B. Pels.³ Ter voortzetting van de orgelconcerten die Jan Zwart tot 1937 in de Grote Kerk had gegeven, organiseerde Bram Bruin vanaf 1938 jaarlijks orgelconcerten in Alkmaar, afwisselend in de Doopsgezinde Kerk, de Gereformeerde Kerk en op het Müller-orgel in de Hervormde Kapelkerk. Ook

Aan het orgel van de Geref. Verlosserskerk in Alkmaar, 7 januari 1938.

Aan het orgel van de Doopsgezinde Vermaning in Alkmaar.

Feike Asma nodigde hij hiervoor regelmatig uit. Het is Bram Bruin nooit gegund geweest zelf een orgelconcert in de Grote Kerk te geven. Hij was een veelgevraagd begeleider in Alkmaar en omgeving, speelde begrafenissen en huwelijksdiensten, begeleidde koren en bekende solisten, onder wie de alt Anneke Visser, de bariton Clemens Besson en de bas Laurens Bogtman.

ORGELZAAL BOOY

Een aparte plek in Bruins muzikale leven werd ingenomen door Orgelzaal Booy. Ooit was de zaal harmonieus versmolten met het uitgestrekte landschap tussen Koedijk en Sint Pancras, maar inmiddels is hij opgeslokt door de Alkmaarse stadsuitbreiding, waarmee de charme van een voettocht door de weilanden naar een orgelconcert verleden tijd is. De bouwer was Bruins zwager Cor Booy (1903-1988) die hier met hulp van orgelbouwer Pels een groot kerkorgel bouwde. Dankzij de goede contacten van Bruin kwamen hier organisten van naam: Feike Asma, Piet van Egmond, Simon C. Jansen, Klaas Jan Mulder, Rutger van Mazijk en vele anderen. Van veel concerten zijn geluidsopnamen

Foto: Klaas Blaauw

Schilderij (familiebezit) met Jan Zwart aan de klavieren van het orgel in de Grote Kerk te Alkmaar, de registrant is Bram Bruin. Dit schilderij is gemaakt door Erwin J. Bowien (1899-1972), een Duitse schilder die van 1932-1942 in de kuststreek rondom Egmond heeft gewerkt. Zie ook www.erwin-bowien.de.

Cor Booy in de orgelzaal, 16 februari 1966.

bewaard door Hans Bruin. De zaal wordt nu beheerd door een enthousiaste stichting die er jaarlijks orgelconcerten organiseert.⁴

MUZIEKRECENSIE

Naast zijn werk als uitvoerend en docerend musicus verzorgde Bram

Bruin vanaf de oorlogsjaren muziekrecensies voor de *Alkmaarsche Courant*. Na zijn dood nam Arend Linthorst dit werk over. Bij de bekende Alkmaarse familie Stikvoort (ten huize van de kuiper Coen Stikvoort, gevestigd aan de Achterdam) organiseerde Bram Bruin klassieke muziekavonden, waarvoor hij de programma's samenstelde en toelichting gaf op de muziek, die door de aanwezigen via grammofoonplaat werd beluisterd. Hij hield zich op de hoogte van nieuwe uitgaven van klassieke muziek en adviseerde de plaatselijke muziekhandel Klooster & Kiebert. Zijn brede muzikale belangstelling blijkt onder meer uit de briefwisseling met zijn dochter Marja die enige tijd in Parijs verbleef. Uit een brief aan zijn dochter, d.d. 3 maart 1965: *"Oom Feike vond het reusachtig leuk iets van je te hebben vernomen en hij zou terugschrijven. Z'n hart gaat open als je over de muzikale ervaringen in Parijs schrijft! 't Mijne trouwens ook!!! De laatste tijd had ik nog weer prachtige aanwinsten van platen – vaak ook het franse merk Erato o.m. Quatre Concertos Italien met Jean Pierre Rampal fluit. Enorme fluitist – misschien wel de grootste der wereld! Voorts ook enkele heel mooie werken voor orgel en orkest van Bixi. Indrukwekkend. Toch kende ik die componist helemaal niet! Het zijn opnamen te Praag met het Praags-Symphonische-Orkest.. Wat dat betreft, is er thuis meer mooie muziek te beleven als verder in heel Alkmaar en omgeving".*

ARRANGEMENTEN

Bram Bruin heeft veel werken uit de orgelliteratuur bewerkt voor orgel manualiter of piano/harmonium, meestal uitgegeven bij Willemsen (in Oss/Amersfoort). Deze konden ook voor de les worden toegepast. Bekend zijn de bundels met Duitse, Franse en Italiaanse meesters en aparte bundels met werk van één componist, bijv. Bach en Handel. Voorbeelden: *Fantasie A toi la gloire* – Alexandre Guilmant in een bewerking op twee balken, manualiter te spelen. Met pedaal: *Adagio* van Loeillet, *Finale* (uit de Sonate voor violoncel) van Handel⁵, *Agnus Dei* (uit de h-moll Messe) van Bach en *Andante* (*Concerto opus 7 no. 6*) van Handel. Ook prachtig is het *Adagio in f-moll* van Krebs. In het familiearchief werd onlangs een bundel bewerkingen gevonden van koraalvoorspelen van Johannes Gijsbertus Bastiaans die Bram Bruin voor 2 klavieren en pedaal noteerde.

KORAALBEWERKINGEN

Bram Bruin componeerde ook zelf. Hij schreef orgelmuziek voor en rondom de eredienst. Bijvoorbeeld *Vier koraalbewerkingen*, opgedragen aan zijn vrouw, met Ps. 25, Gez. 149 ('Grote God wij loven U'), Gez. 194 ('Wie maar de goede God laat zorgen') en Gez. 293 ('O God die droeg ons voorgeslacht'), *Drie koraalbewerkingen* met Ps. 42, Ps. 89 en Gez. 186 ('Wat God doet dat is welgedaan'). Ook mooi geschreven: *Vier Psalmvariaties* met de psalmen 33, 81, 86 en 146. Deze zijn opgedragen aan zijn zwager Cor Booy. Een uitgebreid voorspel over Psalm 33, een trio over Psalm 81 en evenzo Psalm 86. Heel goed te gebruiken is het *Preludium Psalm 150*, opgedragen aan Feike Asma, een feestelijk werk. Gecomponeerd ter gelegenheid van de bevrijding in 1945 is de uitgebreide *Fantasie over Psalm 75*. Hier en daar is er verwantschap met de fantasie van Jan Zwart over dezelfde melodie. Zo zijn er vele bewerkingen uitgegeven (Ps. 24, 99, 103 etc.) maar ook een aantal niet uitgegeven.* Zelf speel ik graag zijn *Koraalbewer-*

king van Psalm 43 vers 4, opgedragen aan Herman Bosker "organist Gereform. Kerk te Middenmeer", waarin hij beknopt en elastisch de vreugdevolle inhoud van dit vers verklankt.

VRIJE ORGELWERKEN

Behalve psalm- en liedbewerkingen componeerde Bram Bruin diverse vrije composities voor orgel. Hij schreef twee toccata's, beide uitgegeven bij G. Alsbach & Co te Amsterdam. De eerste *Toccata in C* (1939) droeg hij op aan Feike Asma, "Organist te Leiden (Hooglandsche Kerk) en Concertorganist van het 'Rotterdamsch - Philharm. Orkest'". Jaap Kroonenburg: "lichtvochtig en erg muzikaal geschreven".

De tweede *Toccata in g* (1956) droeg hij op aan Piet van Egmond "Organist van 'Het Concertgebouw' te Amsterdam".

Een liefelijke compositie is de "aan mijn vriend Feike Asma" opgedragen *Melodie Romantique* in D, een lied zonder woorden, in 1960 uitgegeven bij Editions ALTONA, muziekuitgeverij aan de Leidsestraat in Amsterdam. Tegelijk met de bladmuziek verscheen een grammofoonplaat waarop Asma dit werk had opgenomen.⁶ In 1966 verscheen bij Handelmij.

Joh. De Heer & Zoon N.V. te Rotterdam zijn *Marche Triomphale* in G voor Orgel. Dit werk droeg hij op aan de organist Rutger van Mazijk. Jaap Kroonenburg: "Zeker de moeite waard om eens te spelen op een concert!".

Niet uitgegeven zijn een *Intermezzo* (1940) in d en een *Capriccio* (1948) in a.⁷

PIANOWERKEN

Minder bekend is dat Bram Bruin ook enkele pianowerken componeerde. Zijn *Romance voor piano* in c werd in 1952 uitgegeven bij Alsbach. In maart 1953 schreef hij voor zijn zeer begaafde zoon Hans de compositie *Spring Song*, die hij later voor orgel bewerkte tot het bekende *Melodie Romantique* (zie boven).

Met collega's van de Cultuurtechnische Dienst op werkbezoek (ca. 1953).

V.l.n.r. Jannie Bruin (vrouw van Bram), Hans Bruin (oudste zoon), Feike Asma, Guus Schreuder (vriendin van Bram), Bram Bruin, Carla Smit (dochter van vriendin van Jannie Bruin).

BESLUIT

Bram Bruin heeft door zijn werk als muziekleraar, uitvoerend musicus en muzikrecensent veel mensen in Alkmaar en omgeving geïnteresseerd voor klassieke muziek in het algemeen en voor het orgel in het bijzonder. Zijn leven lang bleef hij geboeid door de muziek van zijn leermeester Jan Zwart, wiens muziek hij speelde op concerten en van wie hij verschillende niet uitgegeven orgelwerken noteerde. Waarschijnlijk maakte Bram Bruin deze notaties voor eigen gebruik op basis van geluidsopnamen door Feike Asma. De prachtige manuscripten worden bewaard door zijn zoon Hans. Ook bleef hij voor altijd bevriend met Feike Asma. Een jaar voor zijn dood was hij nog aanwezig op Asma's 40-jarig organisatiejubileum op 27 mei 1967 in de

Bij een concert in Orgelzaal Booy door Rutger van Mazijk. V.l.n.r. Rutger van Mazijk, Cor Booy ("kleine Cor", jongere neef van Cor Booy – ontwierp o.a. de ramen en wandschilderingen voor de Orgelzaal), Bram Bruin, Hans Bruin.

Bram Bruin begroet mw. C. Zwart-Zwart (weduwe van Jan Zwart) bij gelegenheid van Feike Asma's 40-jarig jubileum in Maassluis, 27 mei 1967.

Groote Kerk te Maassluis.

Bram Bruin bewees (amateur-)organisten een dienst door zijn eenvoudige en smaakvolle arrangementen van orgelwerken en diverse klassieke composities. Ten slotte vermeerderde hij de orgelliteratuur met een groot aantal psalm- en liedbewerkingen en een bescheiden aantal vrije orgelwerken. Muziek die het waard is om af en toe tot klinken te komen!

Dit artikel kwam tot stand in overleg met Hans Bruin en Jaap Kroonenburg. Hans Bruin (Alkmaar, 1944), oudste zoon van Bram Bruin, studeerde in Alkmaar piano bij Jan Couvée en behaalde de staatsexamens in Den Haag. Daarna studeerde hij bij Piet Vincent in Haarlem. Hij was verbonden als docent piano en methodiek aan de vakafdeling van de Stichting muziekschool van de Maat-

Aan het orgel van de Petrus en Pauluskerk in Bergen N.H., 13 januari 1967.

schappij tot Bevordering der Toonkunst in Haarlem, het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam en de Muziekpaedagogische Academie in Alkmaar. In 1967 volgde hij zijn vader op als organist van de Doopsgezinde Gemeente in Alkmaar. Jaap Kroonenburg (Alkmaar, 1948) kreeg zijn eerste lessen van Bram Bruin en heeft nadien contact gehouden met de familie Bruin. Hij heeft informatie aangeleverd over de composities van Bram Bruin. In augustus 2012 gaf Jaap een orgelconcert in de Grote Kerk te Alkmaar, waar hij naast werken van o.a. Zwart, De Wolf en Asma ook Bram Bruins *Toccata in C* speelde. Het was voor het eerst dat een compositie van Bram Bruin op een officieel concert in Alkmaar gespeeld werd.

* Op onze website www.orgelvriend.nl is Bram Bruins bewerking van Psalm 77 vers 7 als 'Download van de maand' opgenomen. Het stuk is niet eerder uitgegeven en Bram Bruin heeft alleen hiervan een aantal kopieën als uitgave in eigen beheer gemaakt. Met dank aan Hans Bruin, die ons welwillend een reproductie ter beschikking stelde.

Eerste pagina van het onuitgegeven *Capriccio*.

NOTEN

- ¹ Van een deftig orgel: Maassluis 1732-1932 / door Jan Zwart. - Maassluis, Maassluische Boekhandel en Drukkerij N.V., 1933. VIII, 110 blz., afbn., muz., prt.
- ² Daarom werden de windladen loodrecht op het front geplaatst, hetgeen resulteerde in een relatief diepe orgelkas. Zie beschrijving door Frank van Wijk op www.alkmaarorgelstad.nl.
- ³ Uit het boekje *Verlosserskerk 1934-1991 Herinneringen*. Zie voor meer informatie over het orgel: www.kerk-en-orgel.nl.
- ⁴ Voor de geschiedenis van Orgelzaal Booy zie: www.orgelzaalbooy.nl.

⁵ Opgenomen op de cd *Jaap Kroonenburg in concert 2*.

⁶ Orgelrecital Feike Asma bespeelt het orgel van de Ev. Lutherse Kerk te Den Haag'. CID 130.182-LP

⁷ Deze composities zijn inmiddels te downloaden vanaf de website imslp.org onder de volgende link: http://imslp.org/wiki/Category:Bruin,_Bram

